

С.М. Дячек, к.е.н., доц.
О.О. Панасюк, магістрант

Житомирський державний технологічний університет

ГРОШОВО-КРЕДИТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ, ЗАГРОЗИ, ОЦІНКА

В статті розглянуто поняття грошово-кредитної безпеки держави, проаналізовано показники та сучасний стан грошово-кредитної безпеки України, визначено найбільші загрози фінансовій безпеці в грошово-кредитній сфері та запропоновані заходи з підвищення її рівня.

Ключові слова: монетарна політика, грошово-кредитна безпека, загрози, індикатори стану безпеки.

Постановка проблеми. В умовах розвитку процесів глобалізації та збереження нестабільної ситуації на світових фінансових ринках, особливої актуальності набувають питання забезпечення фінансової безпеки у грошово-кредитній сфері. Ефективна грошово-кредитна політика держави є одним із головних важелів впливу на кризові явища в економіці, адже визначає напрями регулювання економіки монетарними методами, що сприяє стійкому економічному зростанню та забезпеченню добробуту населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми грошово-кредитної політики, теоретичні та практичні засади її здійснення висвітлювали у своїх працях такі вчені, як: Н.І. Гребеник, О.В. Дзюблук, А.О. Єпіфанов, В.В. Коваленко, Л.В. Кривенко, В.Л. Кротюк, І.О. Лютий, В.І. Міщенко, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, В.С. Стельмах та інші.

Разом із тим, питанням грошово-кредитної політики в контексті забезпечення фінансової безпеки держави приділяється недостатньо уваги в роботах вітчизняних та зарубіжних вчених. Грошово-кредитну складову фінансової безпеки досліджували такі науковці, як: О.І. Барановський, О.П. Власюк, В.К. Сенчагов, А.І. Сухоруков, М.М. Єрмошенко. Однак багато питань, пов'язаних із визначенням змісту поняття грошово-кредитної безпеки країни як складової фінансової безпеки, оцінкою її рівня залишаються невирішеними, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

Метою статті є дослідження грошово-кредитної безпеки як складового елементу фінансової безпеки держави, визначення загроз безпеці грошово-кредитного сектора та оцінки її рівня для обґрунтування наступних рекомендацій.

Викладення основного матеріалу дослідження. У сучасній економічній літературі не існує єдиного підходу до сутності грошово-кредитної безпеки, проте відомо, що саме монетарна політика держави є важливою складовою її забезпечення, так як є системним механізмом із специфічними цілями та інструментами. Вона відіграє важливу роль у системі впливу держави на економічну стабільність та фінансову безпеку. Тому, для розуміння змісту грошово-кредитної безпеки, необхідно, перш за все, дослідити сутність монетарної політики держави (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття “грошово-кредитна політика”

Джерело	Визначення
1	2
ЗУ “Про національний банк України” [7]	Грошово-кредитна політика – це комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці України, забезпечення зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу
Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. [1, С. 554]	Грошово-кредитна політика – це сукупність форм і засобів державного впливу на пропозицію грошей (M_s) з метою забезпечення рівноваги між пропозицією грошей та попитом на них
Будаговська С.М., Клієвич О.І., Луніна І.О. [11, С. 333]	Грошово-кредитна політика – це політика, яка впливає на обсяг і структуру виробництва, загальний рівень цін, інвестицій та зайнятості, на стан зовнішньоекономічної рівноваги, змінюючи пропозицію грошей в економіці

Закінчення табл. 1

1	2
Бурда М., [4, С. 27]	Грошово-кредитна політика – один із альтернативних видів політики уряду, що спрямовується на вплив на процентні ставки і валютні курси, загальніше – на умови фінансових ринків і їхні зв'язки з реальною економікою
Лютий І.О. [8, С. 96]	Грошово-кредитна політика – це державне регулювання сфери грошового обігу та кредитних відносин

Мисак С.О. [10, С. 36]	Грошово-кредитна політика – сукупність заходів законодавчої та виконавчої влади, спрямованих на досягнення стабілізації національної грошової одиниці, підвищення ліквідності та кредитоспроможності банківських інститутів через регулювання грошового ринку
Нікіфоров П.О. [12, С. 325]	Грошово-кредитна політика – це сукупність заходів, спрямованих на забезпечення нормального функціонування грошового обігу, стійкості національної грошової одиниці, стабільності її купівельної спроможності, а також забезпечення рівноважного розвитку економіки взагалі
Плужніков І.О. [17, С. 85]	Грошово-кредитна політика – це системна сукупність національних інтересів (пріоритетів), наукових підходів та заходів в сфері грошового обігу та кредиту, направлених на регулювання і забезпечення економічного зростання, стабільності грошової одиниці України, соціального захисту населення, стримування інфляції та вирівнювання платіжного балансу країни

Як бачимо, існує багато підходів до визначення грошово-кредитної політики, проте вони дещо різняться між собою.

Деякі науковці є прихильниками широкого підходу, за якого до монетарної політики належить комплекс заходів держави у грошовій сфері, включаючи ті, котрі здійснюються за, і без участі центрального банку, зокрема:

- регулювання економічного зростання;
- стримування інфляції;
- забезпечення стабільності грошової одиниці;
- забезпечення зайнятості населення;
- вирівнювання платіжного балансу;
- підвищення ліквідності та кредитоспроможності банківських інститутів;
- забезпечення соціального захисту населення тощо.

Трапляються і вузькі трактування грошово-кредитної політики, наприклад, як сукупності засобів впливу на пропозицію грошей чи валютні курси. На нашу думку, такий підхід є не зовсім коректним, оскільки, у такому випадку, механізм монетарної політики зводиться лише до одного з можливих варіантів її проведення, коли за ціль обирається, наприклад, стабілізація валютного курсу. По суті, грошово-кредитна політика націлена як на економічні, так і на суспільні цілі.

Звернемо увагу також і на існуючі теоретичні підходи щодо трактування поняття “безпека”, адже вивчення термінології відіграє значну роль для будь-якого дослідження.

В різних наукових працях поняття “безпека” трактується як:

- відсутність небезпеки; збереження, надійності [21, С. 67];
- механізм, стан і самостійне, достатньо автономне явище, яке в більшості визначає умови, життєві можливості, майбутнє будь-якого зв’язаного з ним об’єкта [23, С. 25];
- стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства й держави від внутрішніх та зовнішніх загроз [3, С. 207];
- стан, за якого не загрожує небезпека, існує захист від небезпеки [13, С. 47];
- відсутність недопустимого ризику, пов’язаного з можливістю нанесення будь-якої шкоди життю, здоров’ю та майну громадян, а також оточуючому зовнішньому середовищу [22, С. 92].

Узагальнюючи наведені визначення, можна зробити висновок, що безпека у широкому сенсі виступає як стан, при якому об’єкт надійно захищений від впливу негативних чинників та існують достатні умови для забезпечення його життєдіяльності і розвитку.

Аналіз різноманітних напрямків монетарної політики та визначення сутності категорії “безпека” дозволяє, власне, перейти до формулювання визначення грошово-кредитної безпеки держави.

Отже, грошово-кредитна безпека – це такий стан грошово-кредитної системи країни, який характеризується економічним зростанням, стійкістю грошової одиниці, стабільністю її купівельної спроможності та таким рівнем інфляції, що сприяє зростанню реальних доходів населення.

Основними загрозами у грошово-кредитній сфері є:

- обмежувальний характер грошово-кредитної політики, її спрямованість переважно на мінімізацію інфляції, а не на потреби економічного зростання (наслідком є скорочення попиту, зростання безробіття);
- невисокий рівень монетизації економіки. Монетизація економіки пов’язана з реальними економічними й соціальними процесами, що відбуваються в країні. Вона повинна бути обов’язково ув’язана з обсягами створеної в економічній системі вартості товарів та послуг, швидкістю обороту грошової маси, величиною попиту й пропозиції на товари та гроші, станом товарного і фінансового ринків. Зазвичай зі зростанням інфляції рівень монетизації знижується, а при зниженні темпів інфляції та досягненні фінансової стабільності цей рівень стабілізується і підвищується. У разі занадто низької монетизації на країну очікують – стагнаційний стан фондового, товарного і валютного ринків, тривалі

кризи збуту і платежів, бартеризація товарного обігу та акумулювання незначних об'ємів заощаджень, а як наслідок й інвестицій [5, с. 44];

– надмірна питома вага готівки у загальному обсязі грошової маси. Висока частка готівки (більше 40 %) свідчить про недовіру до банківської системи, а саме про існування суттєвих загроз, які пов'язані із заощадженням грошей у банках. Також значна частка готівки може спричинити тінізацію економіки, викликати труднощі у сфері контролю з боку центрального банку за грошовими агрегатами та пропозицією грошей в цілому;

– високий рівень інфляції. Загроза інфляції полягає у скороченні темпів зростання реальних доходів населення, зростає вартість кредитних ресурсів, зменшуються обсяги заощаджень, держава втрачає цінові конкурентні позиції;

– незбалансованість грошового і товарного ринків, що призводить до виникнення великих обсягів кредиторської та дебіторської заборгованостей;

– значна швидкість обороту грошової маси. У випадку розбалансованості економіки країни прискорення обороту грошової маси може бути додатковим інфляційним чинником, у випадку, якщо грошовий попит випереджає товарну пропозицію;

– недостатній вплив облікової ставки НБУ на вартість кредитів комерційних банків [20, с. 38].

Зважаючи на те, що грошово-кредитна політика здійснює потужний вплив на економічні процеси в державі, виникає необхідність у дослідженні основних індикаторів оцінки безпеки грошово-кредитного сектору (табл. 2).

Таблиця 2

Систематизація показників оцінки стану грошово-кредитного сектору

№ з/п	Показник	Джерело					Всього:
		Методика розрахунку рівня економічної безпеки України [9]	Основні засади грошово-кредитної політики [14]	Барановський О.І. [2]	Пухтаєвич Г.О. [18]	Сенчагов В.К. [23]	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Рівень інфляції	+	+	+	-	-	3
2	Розмір грошової маси	-	+	+	+	-	3
3	Рівень монетизації економіки	+	-	+	+	+	3

Закінчення табл. 2

4	Швидкість обігу грошових агрегатів	+	+	+	+	-	4
5	Ставка рефінансування	-	-	+	+	-	2
6	Рух грошової маси та її структура	-	-	+	-	-	1
7	Обсяг дебіторської заборгованості у цілому та у відсотках до ВВП	-	-	+	-	-	1
8	Обсяг кредиторської заборгованості	-	-	+	+	-	1
1	2	3	4	5	6	7	8
9	Обсяг готівки, % до ВВП	+	+	-	+	-	3
10	Питома вага довгострокових кредитів у загальному обсязі кредитів	+	-	-	-	-	1
11	Рівень середньої процентної ставки кредитів комерційних банків відносно інфляції	+	-	-	-	-	1
12	Грошова база	-	+	-	+	-	2
13	Коефіцієнт готівки	-	-	-	+	-	1
14	Рівень доларизації грошового обігу	-	-	-	+	-	1
15	Кредитні ресурси комерційних банків	-	-	-	+	-	1
16	Рівень забезпечення грошової бази золотовалютними резервами	-	-	-	-	+	1
17	Критерій достатності золотовалютних резервів	-	-	-	-	+	1
18	Критерій мінімального рівня золотовалютних	-	-	-	-	+	1

	резервів						
19	Рівень нелегального відтоку капіталу	-	-	-		+	1
20	Критичний рівень зміни реальної відсоткової ставки по кредитах та депозитам	-	-	-	-	+	1
21	Обмінний курс гривні до долара США	-	+	-	-	-	1
22	Нормативи обов'язкового резервування	-	+	-	-	-	1

Як видно з таблиці 2, перелік показників оцінки стану грошово-кредитного сектора є досить великим. Офіційні індикатори та їх порогові значення затверджені Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України, яка передбачає розрахунок 6 показників. На нашу думку, такого складу індикаторів недостатньо для того, щоб належним чином, всебічно оцінити стан грошово-кредитного сектора держави.

Наприклад, важливим інструментом грошово-кредитної політики Центрального банку для регулювання курсу валют є управління золотовалютними резервами, тому, на нашу думку, необхідним є врахування такого індикатора як рівень забезпечення грошової бази золотовалютними резервами, згідно з яким резерви повинні бути достатніми для попередження різкої девальвації чи ревальвації національної грошової одиниці.

Суттєвим індикатором для оцінки стану грошово-кредитної сфери вважаємо і рівень доларизації грошового обігу, адже високе значення цього показника свідчатиме про залежність економіки держави від коливань курсу іноземної валюти, зокрема долара США.

Незаперечним є вплив на рівень фінансової безпеки будь-якої держави розміру грошової маси, яка характеризує сукупність усіх грошових коштів, що перебувають у розпорядженні фізичних та юридичних осіб.

Рівень інфляції є також визначальним показником щодо рівня забезпечення внутрішньої стабільності країни. Інфляція проявляється у зростанні цін, що викликає знецінення коштів суб'єктів господарювання та населення. Саме тому, метою центральних банків є дотримання інфляційних орієнтирів.

Динаміка темпів інфляції та грошової маси за період 2006–2012 рр. зображена на рисунку 1.

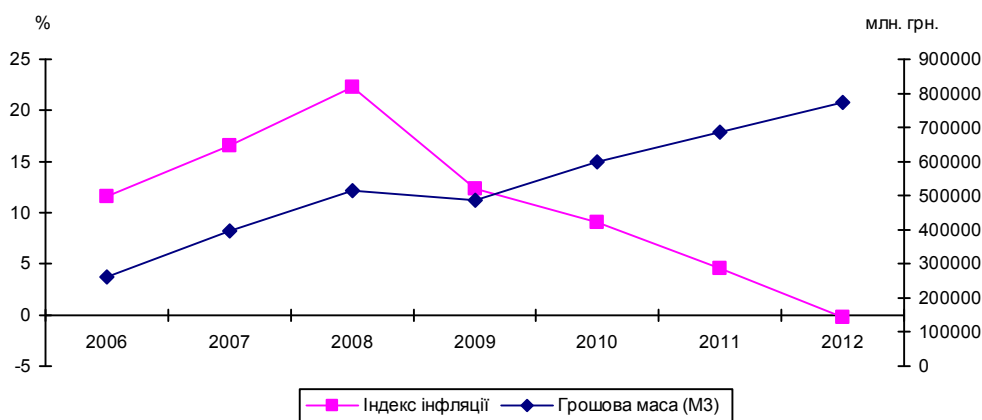

Рис. 1. Динаміка зміни індексу інфляції та грошової маси в Україні протягом 2006–2012 рр.

*Джерело: [складено на основі 15, 19]

Розглядаючи індекс інфляції з позиції індикативного показника грошово-кредитної безпеки, необхідно зазначити, що найбільш нестабільна ситуація спостерігалась в Україні у 2008 р. Річний рівень інфляції становив 22,3 %, що перевищує більш, ніж в три рази допустиме значення. Слід зазначити, що дана ситуація була викликана зростанням грошової маси в обігу на 121254 млн. грн., порівняно з попереднім роком, що могло бути спричинено світовою фінансовою кризою та внутрішньою політичною нестабільністю.

Протягом 2009–2012 рр. рівень інфляції поступово знижувався, та у 2012 р. склав -0,2 %, водночас грошова маса зростала і у 2012 р. склала 773199 млн. грн. Зростанню грошової маси та одночасно зниженню рівня інфляції могла посприяти деяка стабілізація стану фінансової системи та антиінфляційна спрямованість монетарної політики Національного банку України.

Єдиної думки щодо порогового значення рівня інфляції не існує. Так, для України Методикою розрахунку рівня економічної безпеки пороговим значенням індикатора “рівень інфляції” вважається 107 % до грудня попереднього року [9]. Маастрихтським договором встановлено, що рівень інфляції

потенційного члена ЄС за рік, що передував року перевірки, має не більше, ніж на 1,5 % перевищувати середній показник інфляції, який досягнуто в трьох країнах-членах ЄС із найнижчими показниками інфляції [6].

У 2011 р. найнижчі показники інфляції в країнах-членах ЄС спостерігались у Норвегії (1,2 %), Ірландії (1,2 %), Швейцарії (0,1 %), а у 2012 р. – у Швеції (0,9 %), Норвегії (0,4 %) та Швейцарії (-0,7 %) [16]. Середнє значення інфляції у 2011–2012 рр. становить 0,8 % та 0,2 % відповідно.

Рівень інфляції в Україні у 2011 р. становив 4,6 %, що відповідає нормативному значенню, встановленому на території нашої держави, проте, якщо його порівняти із середнім показником інфляції, який було розраховано відповідно до умов Маастрихтського договору (0,8 %), бачимо, що він більш, ніж на 1,5 % його перевищує, що є недопустимим для потенційного члена ЄС. Але, вже у 2012 р. ситуація докорінно змінилася, адже, рівень інфляції в Україні становив -0,2 % та є нижчим розрахованого порогового значення. Ці тенденції є свідченням позитивних зрушень у сфері реалізації антиінфляційної політики.

Проведемо комплексний аналіз безпеки грошово-кредитного сектора України за основними показниками (табл. 3).

Таблиця 3

Розрахунок показників грошово-кредитної безпеки України за 2008–2012 рр.

№ з/п	Показник	Фактичне значення					Порогове значення
		2008	2009	2010	2011	2012	
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Рівень монетизації (відношення обсягу грошового агрегату М3 до ВВП), %	54,3	53,3	55,2	52,6	59,3	не більше 50

Закінчення табл. 3

1	2	3	4	5	6	7	8
2	Швидкість обігу (відношення ВВП до обсягу грошового агрегату М2)	1,9	1,9	1,8	1,9	1,7	не більше 2
3	Обсяг готівки, % до ВВП	16,3	17,2	16,9	14,6	15,6	не більше 4
4	Рівень інфляції (до грудня попереднього року), %	122,3	112,3	109,1	104,6	99,8	не більше 107
5	Питома вага довгострокових кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих комерційними банками, %	31,7	31,2	29,3	25,4	21,6	не менше 30
6	Рівень середньої процентної ставки кредитів комерційних банків відносно інфляції, %	5,9	3,8	7,9	5,7	4,5	не більше 5
7	Рівень доларизації грошового обігу, %	30,6	31,6	29,1	30,4	31,8	–
8	Рівень забезпечення грошової бази золотовалютними резервами, %	16,9	13,6	15,3	13,3	9,6	70-80%

*Джерело: [складено на основі 15, 19]

Порівнюючи фактичні значення індикаторів (показників) з пороговими (нормативними) значеннями, можна зробити висновок про деяку дестабілізацію фінансового становища в Україні.

Аналіз рівня індикаторів за 2008–2012 рр. свідчить, про те, що значну загрозу грошово-кредитній та фінансовій безпеці становив високий рівень інфляції, значення якого у 2008 р. перевищувало порогове значення на 15,3 %, у 2009 р. – на 5,3 % та у 2010 р. – на 2,1 %, проте вже у 2011–2012 рр. відповідав нормативному значенню, що є свідченням стабілізації інфляційних процесів.

Швидкість обігу грошей не перевищує порогового значення, але майже наближається до нього.

Рівень монетизації протягом 2008–2012 рр. перевищував порогове значення, що є негативною тенденцією, адже значення коефіцієнта монетизації є індикатором зусиль НБУ із забезпечення недопущення безконтрольного росту грошової маси при недостатності товарної пропозиції.

Обсяг готівки поза банками у співвідношенні до ВВП протягом п'яти років перевищував порогове значення, і у 2012 р. становив 15,6 %. Це є свідченням того, що зберігаються сприятливі умови для функціонування тіньової економіки.

Питома вага довгострокових кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих комерційними банками протягом 2008–2012 рр. поступово знижувалась, та вже у 2012 р. склала 21,6 %. Це є негативною тенденцією, адже свідчить про зниження рівня інвестицій в економіку держави.

Рівень доларизації, а саме частка іноземної валюти в грошовій масі, протягом аналізованого періоду зростала. Так, якщо на кінець 2008 р. вона становила 30,6 %, то вже на кінець 2012 р. цей показник становив 31,8 %. Надмірний рівень доларизації справляє негативний вплив на економіку країни, оскільки обумовлює, викликає зниження ефективності грошово-кредитної політики через втрату монетарних важелів регулювання центральним банком грошового обігу.

Рівень золотовалютних резервів є недостатнім для покриття 70–80 % грошової бази, та постійно знижувався протягом 2008–2012 рр., і на кінець періоду склав лише 9,6 %.

Отже, аналіз рівня безпеки грошово-кредитного сектору в Україні засвідчив, що на даний час існує безліч недоліків у проведенні монетарної політики, а саме: надмірна питома вага готівки в грошовому обігу; зменшення обсягів довгострокового кредитування; високий рівень доларизації тощо.

Таким чином, основними напрямками вдосконалення механізму забезпечення належного рівня фінансової безпеки у сфері грошово-кредитної політики є:

- встановлення цільових орієнтирів відсоткових ставок та формування програми грошової пропозиції, яка відповідає величині попиту на гроші;

- підвищення стабільності грошової одиниці, застосовуючи інструменти монетарної політики таким чином, щоб забезпечити стабільність попиту на гроші, та не призвести до значного підвищення цін. Одним із напрямків забезпечення стабільності грошової одиниці може бути, наприклад, формування ефективної системи державного управління державним боргом, підвищення рівня довіри населення до національної грошової одиниці тощо;

- зменшення частки грошового агрегату М0 у грошовій масі країни, що дасть змогу зменшити негативний вплив збільшення грошової маси на товарний попит та дасть змогу державі, шляхом застосування монетарних інструментів, впливати на динаміку інфляційних процесів у країні;

- зниження рівня доларизації економіки, шляхом забезпечення цінової та курсової стабільності, прогнозованості динаміки обмінного курсу національної валюти, використання інструментів хеджування валютних ризиків тощо;

- забезпечення протидії тінізації грошово-кредитної сфери та криміналізації грошового обігу, адже тінізація є одним із чинників платіжної кризи, гальмування економічного зростання національної економіки;

- забезпечення контролю за дотриманням основних параметрів засад грошово-кредитної політики на певний рік.

Висновки. Вивчення підходів до трактувань понять “безпека” та “грошово-кредитна політика” у рамках проведеного дослідження дозволило визначити сутність грошово-кредитної безпеки.

Безпека грошово-кредитного сектора є самостійним структурним елементом в системі фінансової безпеки держави, оскільки в грошово-кредитній сфері існують чинники, що становлять їй загрозу. Саме фінансова природа кризових явищ та їх монетарний характер обумовлюють необхідність оцінки сучасного рівня грошово-кредитної безпеки держави, яка здійснюється на основі аналізу макроекономічної та фінансової ситуації, аналізу процесів, що відбуваються на грошово-кредитному ринку.

Проаналізувавши основні індикатори безпеки грошово-кредитного сектора протягом 2008–2012 рр., можна зробити висновок про деяку дестабілізацію стану фінансової системи, що було викликано значними обсягами готівки у грошовому обігу, високим рівнем доларизації вітчизняної економіки, низьким рівнем забезпеченості грошової бази золотовалютними резервами тощо. Проте необхідно зазначити і про позитивні зрушення, зокрема, у сфері реалізації антиінфляційної політики, адже протягом 2008–2012 рр. рівень інфляції поступово знижувався, та вже у 2011–2012 рр. знаходився у межах норми. Тож, пріоритетним у здійсненні грошово-кредитної політики протягом аналізованого періоду було забезпечення фінансової стійкості та цінової стабільності, як основи для відновлення економічного зростання.

Таким чином, окресливши ситуацію, яка склалася у грошово-кредитній сфері, можемо стверджувати, що сьогодні зростає необхідність у впровадженні комплексу заходів, які спрямовані на усунення недоліків та визначення пріоритетних напрямків щодо розробки єдиної стратегії забезпечення фінансової безпеки грошово-кредитного ринку.

Список використаної літератури:

1. *Базилевич В.* Макроекономіка / *В.Базилевич, К.Базилевич, Л.Баластрик.* – К. : Знання, 2008. – 743 с.
2. *Барановський О.І.* Фінансова безпека : монографія / *О.І.Барановський.* – К. : Київський національний торговельно-економічний університет, 2004. – 759 с.
3. *Безопасность России. Правовые, социально-экономические и научно-технические аспекты. Словарь терминов и определений.* – М. : МГФ “Знание”, 1999. – 368 с.
4. *Бурда М.* Макроекономіка : Європейський контекст / *М.Бурда, Ч.Виплош* ; пер. з англ. – К. : Основи, 1998. – 682 с.

5. Горбатюк Л.А. Підвищення рівня монетизації як важливий фактор макроекономічної стабільності України / Л.А. Горбатюк, М.І. Діба // Вісник КЕФ КНЕУ ім. В.Гетьмана. – 2011. – № 2. – С. 42–51.
6. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
7. Закон України “Про національний банк України” № 679-XIV від 20.05.1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
8. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки : монографія / І.О. Лютий. – К. : Атіка, 1999. – 240 с.
9. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена наказом Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 р. [Електронний ресурс]. – Міністерство економіки України. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/publish/article?art_id=97980.
10. Мисак С.О. Фінансова політика / С.О. Мисак. – К., 2002. – 139 с.
11. Мікроекономіка і макроекономіка : підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти : У 2 ч. / С.Будаговська, О.Кілієвич, І.Луїна та ін. ; за заг. ред. С.Будаговської. – К. : Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2003. – 517 с.
12. Нікіфоров П.О. Теорія та метрологія регулювання грошового обігу / П.О. Нікіфоров. – Чернівці : Вид-во “Руга”, 2002. – 240 с.
13. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов ; под. ред. Н.Ю. Шведовой. – М. : Рус. яз., 1991. – 917 с.
14. Основні засади грошово-кредитної політики на 2013 рік [Електронний ресурс]. – Рада Національного банку України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0010500-12>.
15. Основні показники соціально-економічного розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
16. Офіційний сайт Статистичної служби Європейського союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
17. Плузніков І.О. Механізм узгодження бюджетної та грошово-кредитної політики держави / І.О. Плузніков // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Т. 7. – Суми : ВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС, 2003. – С. 84–91.
18. Пухтаєвич Г.О. Аналіз національної економіки : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Г.О. Пухтаєвич. – К. : КНЕУ, 2003. – 148 с.
19. Статистичний бюлетень (електронне видання) за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Національний банк України. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/files/elbul_2012_xls_archiv.zip.
20. Сухоруков А.І. Проблеми фінансової безпеки України / А.І. Сухоруков – К. : НІПМБ, 2004. – 117 с.
21. Толковый словарь живого великорусского языка : в 4 т. / уклад. В.И. Даль – М. : Рус. язык, 1981. – Т. 1. – 896 с.
22. Хамініч С.Ю. Потенціал підприємства як складова управління його економічною безпекою / С.Ю. Хамініч, О.В. Марковський // Економіка підприємств та маркетинг. – 2009. – Вип. 3/1. – С. 91–97.
23. Экономическая безопасность России : Общий курс : учебник / под ред. В.К. Сенчагова. – 2-е изд. – М. : Дело, 2005. – 896 с.

ДЯЧЕК Світлана Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– проблеми теорії та практики фінансового менеджменту.

ПАНАСЮК Ольга Олегівна – магістрант кафедри фінансів Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– механізм забезпечення та оцінка фінансової безпеки держави.

Стаття надійшла до редакції 28.05.2013